

DOI 10.36074/logos-04.04.2025.048

КАРНАВАЛІЗАЦІЯ В КОМІЧНОМУ ІНТЕРДИСКУРСІ

Самохіна Вікторія Опанасівна¹, Нешко Світлана Ігорівна²

1. доктор філологічних наук,
професор кафедри іноземних мов
Український державний університет залізничного транспорту, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0003-0609-1292

2. кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Український державний університет залізничного транспорту, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0001-7075-6805

Вивчення інтердискурсивних зв'язків є актуальним напрямком у сучасній лінгвістиці, тому що надають можливість усвідомити місце певного дискурсу і тексту в єдиному дискурсивному просторі, простежити текстові взаємозв'язки і взаємовплив, урахування яких дозволяє ретельніше аналізувати мовленнєві твори.

“Вибух” інтересу до всіляких форм інкорпорування попередніх дискурсів у новий дискурс (контекст, текст) визначив наш інтерес до того, яким чином відбувається включення попереднього дискурсу (ситуації) в новий і які форми він набуває (зокрема, комізм), а також засобів інкорпорування ситуацій (фреймів). Комічний інтердискурс стає оригінальним, наближеним до життя утворенням, яке акумулює в собі народну творчість, а отже, в цьому виражається його карнавалізований характер. Карнавалізація в комічному інтердискурсі виявляється в сміховому осмисленні серйозних аспектів дійсності, висміюванні політичних лідерів, карикатурному зображенні гострих соціально-політичних проблем. Альтернативна реальність представлена в гіпертрофованому вигляді. Ця реальність перебуває в конфлікті зі справжньою, вона націлена на її руйнування. Ця “контрреальність” є одночасно акцентуючою на тому, що справжня реальність потребує трансформації. Комічна інтердискурсивність має соціокультурний і психологічний виміри, формуючи, таким чином, ієрархію контекстів шляхом включення кодів з різних сфер життя, додаючи комічному твору додатковий об'єм. Це означає, що комічна інтердискурсивність не існує в ізоляції, вона завжди пов'язана з відомими фактами, ситуаціями, подіями, що

взаємодоповнює дискурси, взаємозбагачує їх, між ними виникає паралель: реальність і вигадка.

З точки зору успішності інтердискурсивних відношень на перший план виходить пародіювання, в підґрунті якого перебуває пізнаваність широко відомої прецедентної ситуації або особистості, які містять факти дійсності, і на їх основі генерується оригінальна комічна вигадка. Комічний інтердискурс є суб'єктивним, взаємододатковим і перегукується з теорією діалогічності, пов'язаної з поняттям поліфонії. Отже, комічний інтердискурс являє собою "багатоголосся" формування нових, комічних смислів на основі знайомих, в якому спостерігається феномен апроксимації реальної ситуації, одночасне бачення двох картин і метафоричне перенесення ситуації з однієї сфери в іншу за допомогою культурної пам'яті.

Комічна інтердискурсивність містить інформацію, обумовлену екстралінгвальним контекстом, який є могутнім засобом реалізації комічної тональності, що є підставою когнітивного дисонансу як спеціального прийому комічного. Інтердискурс містить "сліди" навколишніх дискурсів, або соціальних інститутів, що слугує "будівним матеріалом" для моделювання комічної картини світу, максимально наближеної до реального життя. Вторинні, анекдотичні тексти, є частотними, продуктивними, функціонально значущими в карнавальному просторі. У свідомості адресанта дві картини світу – реальна та художня (комічна) – зближуються, дозволяючи виявити нове знання про прототипові образи і історичні реалії у комічному ключі.

У комічній ситуації виділяється ціннісний компонент, який характеризується непередбачуваністю, що створює взаємодію, взаємозбагачення, супроводжується тенденцією розвитку обох дискурсів у різних напрямках, продукуючи мультиплікативні ефекти. Тут спостерігається переключення в інший ментальний простір, підключається новий "код", "смысл", задіюються асоціативно-образне мислення, фонові знання, мовна інтуїція. Амбівалентність сприйняття ґрунтується на розбіжності стереотипного уявлення адресата про об'єкти або ситуації і їх ситуативний опис.

Комічна інтердискурсивність – це своєрідна ехо-метафора, відлуння попереднього дискурсу, тобто алюзивність, яка інгерентно пов'язує дві ситуації. У цьому випадку виникають відношення нерівноправності, що ґрунтуються на суперечливій об'єктивності інтердискурсу. Комічна ситуація є алюзивною метафорою об'єкта, що пародіюється і який заснований на дії категоріального зсуву і опозиції сценаріїв (ситуацій), завдяки чому перетворюється, деформується і трансформується прототип, відбувається ціннісна переорієнтація, тобто виникає парадокс.

